

Petykó Csilla¹

A közlekedés és a turizmus egymásra hatásának kérdései, avagy hatással vannak-e a turisták által használt közlekedési eszközök a kempingek szolgáltatásaira

1. Bevezetés

A turizmus alapfeltétele a helyváltoztatás, amihez valamilyen meghatározott közlekedési eszközre van szükség, és a járművek sokfélesége megadja az utazás sokszínűségét a turisták számára. A kiválasztott közlekedési eszköz általában meghatározza, de legalábbis befolyásolja az utazás során igénybe vett további szolgáltatásokat, köztük a szálláshely típusát is. Könnyen belátható ez, ha példaként a repülőgéppel utazó üzletembereket vesszük, akik várhatóan szállodai szolgáltatásokat fognak igénybe venni, illetve, ha a lakóbusszal utazó családokat nézzük, akik utazásuk során a kempingeket fogják keresni. A turizmus piaca állandó, folyamatos változásban van, követi, illetve próbálja előre megbecsülni a turisták igényeinek változását. Ezek a közlekedési eszközök megválasztása terén is megfigyelhetők és vizsgálódásra érdemesek. Az általam eddig megismert szakirodalmi munkák alapvetően külön-külön vizsgálják az egyes szolgáltatások igényekhez igazodó változásait, és a „láncreakciót” nem követik végig. Vagyis nem vizsgálják azt, hogy ha egy keresleti igény változásának hatására megváltozik az utazás során igénybe vett eszközök és szolgáltatások egyik láncszeme, akkor az milyen befolyást gyakorol a további láncszemekre, azaz a további szolgáltatásokra. Ennek vizsgálatát végeztük el egy esettanulmány keretében. A bemutatásra kerülő esettanulmány egy olaszországi kemping szolgáltatásait és azok évenkénti változását veszi alapul a következtetések kialakításához. A megfigyelési időszak (közel húsz év) elegendően hosszú ahhoz, hogy érdemlegesen nyomon kövesse az adott szálláshelyen megjelenően mind a kereslet, mind pedig a kínálat jellemzőit. Természetesen a kutatási munkában további kempingek vizsgálatai is részét képezték a megfigyelésnek, azonban a terjedelmi korlátok miatt most csak a kutatás egy része kerülhet bemutatásra. Jelen kutatás egyik célja tehát annak vizsgálata, hogy az igénybe vett közlekedési eszközök változása (legyen az a közlekedési eszköz cseréje, vagy annak minőségi kategória váltása) milyen további folyamatokat indukál egy konkrét szálláshely típus, a kemping szolgáltatásainak változásaiban. A másik kutatási cél pedig annak megállapítása volt, hogy vajon inkább a „követő” jellegű változások lesznek tetten érhetőek, avagy az „előre igazodóak”, azaz sikerül-e a szolgáltatónak előre meghatározni a kereslet igényeinek változását, és így annak elébe menni a kialakított szolgáltatásokkal. A várt eredmény természetesen az, hogy a változások folyamata nyomon követhető a kemping kínálatában. A változások mibenléte azonban már nem ilyen egyértelmű. Vélhetően növekedést mutat majd a kempingen belül a biztosított sátorhelyek területe, valamint szélesedik az egy-egy sátorhelyhez kapcsolódó szolgáltatások köre. Általánosan elvárható, hogy a kemping által nyújtott szolgáltatások köre összességében is bővülni fog. Feltételezhető továbbá, hogy a vendégek közlekedési eszközeiben bekövetkező változásokra is reagál a kemping kínálat. De egészen biztosan lesznek olyan szolgáltatások, amelyek követő jellegűek, vagyis előbb fog a kereslet megnőni irántuk, és a kielégítésükre csak azt követően kerül majd sor. Ezek mennyiségének aránya rámutat a kemping üzemeltetőinek szakmai felkészültségére is.

¹ Petykó Csilla *Budapesti Gazdasági Főiskola, Turizmus Intézeti Tanszék, Budapest* E-mail: petyko.csilla@kvifk.bgf.hu

2. Kutatási eredmények

2.1. Camping Village, Lignano

A vizsgált kemping az Adriai-tenger partján fekszik, s mint ilyen, különleges adottságokkal bír, mert Olaszország más partvidékein igen alacsony a száma azoknak a kempingeknek, amelyek közvetlenül a tengerparton helyezkednek el, saját partszakaszt kínálva vendégeiknek. Fekvésében a másik meghatározó tényező Velence közelsége. Az idegenforgalom szempontjából kiemelkedő város mindössze 100 km távolságra található tőle. A kemping Magyarországról Udine vagy Trieszt irányából a Velence felé haladó autópályáról (A4) közelíthető meg. A megfigyelés 1988-tól 2008-ig mintegy húsz év időtartamra terjedt ki (mindössze néhány év kihagyással), minden év azonos időszakában július közepe és augusztus közepe között, vagyis az idegenforgalmi főszezonban. A kemping a megfigyelés kezdetétől fogva 4* minőségi kategóriájú, az ehhez a kategóriához tartozó magas színvonalú szolgáltatásokkal, és azoknak megfelelő árakkal. 2008-ban a 16 hektár területen rendelkezésre álló kapacitása összesen 628 sátorhely és 135 mobil lakóházban 655 férőhely.

A vizsgált időszakot jellemző periódusokra lehet bontani, mind a kemping szolgáltatásainak változását, mind pedig a vendégek számának nagyságát tekintve.

1. periódus (1988–1991) – a sátoztábor korszak

A főszezon időszakában a kemping szinte teljes kapacitás-kihasználtsággal üzemel, a recepció csak azokat az újonnan érkezőket engedi be, akik legalább egy hét tartózkodást jeleznek előre. A vendégek túlnyomó többsége autóval és sátorral érkezik. *(1. táblázat)* Arányában kiemelkedően sok a telepített, nagyméretű (családi) sátor vagy lakókocsi (a vendégek tulajdonában), amelyeket a hazai, azaz az olasz vendégek használnak. Csak a kemping egy kisebb részében (kb. 10%) vannak növényzettel lehatárolt, jól megkülönböztethető sátorhelyek (az ilyen sátorhelyek kialakítása ebben a periódusban kezdődik el), a nagyobb területen jelzőoszlopok ugyan segítenek az eligazodásban, de egy-egy táborozóhely határai alig állapíthatók meg. Mondhatni, hogy a szomszédokkal történő közös és kölcsönös megegyezés alakítja ki azokat – ez jó alap a barátkozásra. Lehetőség van a sátorhelyeken áram igénybevételére, de igen kevés az áramforrások száma, s így azokat csak nehézségek árán lehet elérni (fákon, más sátrak fölött átvezetve, többszörös hosszabbítással). Vízet venni a mosdókomplexumok csapjaiból lehet, ahol egyébként lehetőség van kézi mosásra, mosogatásra, zuhanyozásra, mosakodásra, valamint WC-k használatára. Az esténkénti sorban állás azonban jelzi, hogy a zuhanyok száma kevés. Folyamatosan rendelkezésre áll viszont hideg és meleg víz is, korlátozás nélkül. Ezeket a helyiségeket rendkívül tisztán tartják, naponta kétszer teljes egészében kitakarítják. A kempingnek van saját boltja és önkiszolgáló étterme is, ahol sok a vendég. Rendelkezésre állnak telefonfülkék, amelyek nemzetközi hívások lebonyolítására is alkalmasak. Már ebben az időszakban is szerveznek programokat a kemping lakói számára, melyek főként sportversenyek, illetve hétvégeken zenés-táncos estek. A programokról és egyéb információkról hangosbemondó tájékoztat mindenkit.

Az olasz vendégekhez képest (90%) lényegesen kisebb arányú külföldiek legnagyobb számban Németországból érkeztek, ezen kívül vannak még holland és osztrák vendégek is, más országok turistái azonban csak igen kis számban fordulnak elő. Magyar turistákat (a megfigyelést végzőkön kívül) ebben az időszakban itt nem találni. De nem csak a magyar vendégek hiányoznak a kemping vendégeköréből, hanem az összes többi kelet-európai nemzet is.

2. periódus (1992–1999) – a növekedés korszaka

A főszezonban a kemping – az előző periódushoz hasonlóan – igen magas, teltház közeli kihasználtsággal üzemel, de az újonnan érkező vendégektől már nem várnak el tartózkodási idő minimumot. Alapvető változást jelent, hogy ebben a periódusban megkezdődik a mozgatható lakóházak (mobil homes) telepítése, és ez a folyamat végigvonul a periódus teljes időtartamán. Az időszak végére a mozgatható lakóházak kapacitása eléri a kemping teljes kapacitásának 8%-át (1. táblázat). És ez a fejlesztés már a turisták igényeinek változására reagál. A vendégek szeretik a kempingek által biztosított kötetlen életformát, a természetes környezetet, a nagy tereket, ahol a gyerekeket biztonságban szabadon lehet engedni, de már nem feltétlenül akarnak sátorban lakni. Az új szolgáltatás „követő” és „előre igazodó” is egyben, amelyet az a tény igazol, hogy férőhelyeik folyamatosan telítettek, függetlenül számuk növekedésének mértékétől. A vendégek túlnyomó többsége tehát még mindig autóval érkezik, de a sátrak száma csökken. Változatlanul nagy a lakókocsis turisták aránya. A következő lényeges változás a periódusban a kemping területének bővülése. Ennek eredményeként a kemping alapterülete 50%-kal megnőtt. Ez azonban nem jelentette a férőhelyek ugyanilyen arányú növekedését, hiszen ekkorra már kiteljesedett az a fejlesztés, amely az előző időszakban indult el, és amely keretében pontosan lehatárolásra kerültek az egyes sátorhelyek. A lehatárolással egyúttal a sátorhelyek méretei is megnöttek, kényelmes, minden önálló vendég (vendégcsoport) számára kellő teret biztosító parcellákká váltak. A nagyobb területeket a lakókocsis (caravan car), és az ebben a periódusban növekedésnek indult lakóautós (camper) vendégek is igénylik. A kempingben minden sátorhelyhez kiépítésre került az áramforrás, a vízvételi lehetőség és a szennyvíz csatorna. A mosdókomplexumokat mosógépekkel szerelték fel, a víz használata pedig változatlanul korlátlan. A fürdővíz felmelegítésére a napenergiát hasznosítják. A parcellák rendezésével – amely folyamat még nem ért teljesen véget – együtt kialakult a kemping belső úthálózata, névtáblás utcarendszere, átláthatóvá vált a belső közlekedés. Az úthálózat kialakításánál természetesen figyelembe kellett venni az egyre nagyobb méretű szerelvények közlekedési igényeit. Figyelemre méltó, hogy az ellátó személyzet elektromos kisautókkal közlekedik a kemping területén. Rendkívül népszerű közlekedési eszköz a kempingben és a településen is a kerékpár, amelyet a vendégek többsége magával hoz a nyaralásra. Emellett a belső közlekedésben mindenféle különlegesség megtalálható, mint pl. a mini motorok, a motoros rollerek különböző fajtái, az egypedálos rollerek, a görkorcsolyák, stb. Az időszak végének egyik új szolgáltatása az élmény elemekkel kialakított belső medence, melyet azonban a kempingben lakó vendégek is csak belépőjegy ellenében vehetnek igénybe. Bővültek a programszolgáltatások, immár vannak állandósult programok a kemping életében, amelyek rendszeresen megrendezésre kerülnek (pl. minden évben vendégségbe érkezik az olasz szépségkirálynő). A sportversenyeket ebben az időszakban már animációs szabadidős programok is kiegészítik. Még mindig a hangosbemondó a tájékoztatás fő eszköze, de az animátorok személyesen is bejárják a területet, hogy a rendezvényeket népszerűsítsék.

A vendégkör is átalakult. Nincs változás abban, hogy a kemping lakói túlnyomó többségben a hazai, azaz az olasz vendégek, de lényegesen megnőtt a külföldiek száma. Arányuk ebben a periódusban már 20–25% közé tehető. Hagyományosan magas a német turisták száma, és változatlanul megérkeztek a holland és az osztrák nemzetek képviselői is. Újként jelentek meg a francia, az angol és a belga utazók, valamint egy-két reprezentánsal a lengyelek és a magyarok képviselői.

3. periódus (2000–2007) – a camping village kialakulása

A kemping kihasználtsága már nem dönt további csúcsokat, a sátorhelyeken még a főszezonban sincs zsúfoltság – vagy más oldalról megközelítve, a főszezonban is van már választék. Ami persze még mindig magas (90% körüli) foglaltságot jelent. Hozzá kell tenni

azonban, hogy az előző időszak fejlesztéseinek hatására nőtt a mozgatható házakban igénybe vehető férőhelyek száma, és ezek viszont folyamatos telítettséggel üzemelnek. Az igények hatására ebben a periódusban is tovább folytatódott a mobil lakóházak számának és kínálatának bővítése (valamennyit légkondicionálással szerelték fel), melyek kapacitása a periódus végére elérte a kemping teljes befogadóképességének 15%-át (figyelembe véve a kemping területének újbóli növelését is) (1. táblázat). A kemping alapterülete ebben az időszakban tovább növekedett, immár a kezdeti kiinduló terület kétszeresére nőtt. Befejeződött a parcellák kialakításának folyamata a teljes területen. A vendégek közlekedési eszközeinek tekintetében változatlanul az autós turisták száma a legnagyobb, de közöttük nagyjából egyenlő arányban vannak most már a sátorozók, a lakókocsit vontatók és a mobil házakba érkezők. Megfigyelhető változás következett be a lakókocsik méretében, a kisebbeket nagyobbak váltották fel. A méret növekedése pedig sokkal inkább a kényelemmel van összefüggésben, mint az együtt utazók számának növekedésével. A vizsgált periódusban tovább emelkedett a lakóautós vendégek részaránya. Így a fejlesztések részben már nekik szólnak: a lakóautók méreteinek megfelelő autómosókat alakítottak ki, valamint növelték a lehetőségek számát a kémiai WC-k tartályainak kiürítésére. A víz használata változatlanul korlátozás nélküli. Tovább növekedett az animációs programok száma, amelyek körébe a medence területét, valamint a tengerpart egy részét is bevonták.

A vendégek között tovább emelkedett a külföldiek részaránya, amely már eléri a 30–35%-ot. Közülük a legmagasabb számú csoportot változatlanul a német vendégek jelentik. Tovább nőtt az előző időszaknál már említett osztrák, angol, francia és belga vendégkör, viszont a hollandok száma nem emelkedett. A változatlan számú magyar és a lengyel turistákat ebben az időszakban már néhány cseh és orosz család is kiegészíti. Külön ki kell emelnünk a vendégek között egy új szegmens megjelenését, a fogyatékkal élőket. Csak néhány vendég erejéig ugyan, de ők is szerepeltek ennek az időszaknak a vendéglistáján.

4. periódus (2008) – a változások korszaka

Jellemzői alapján önálló periódusként, vagy annak kiindulópontjaként kell kezelni 2008 nyarát. A kemping kihasználtsága ezen a nyáron a legerősebb főszezonban sem több mint átlagosan 70%. Mielőtt azonban lényeges következtetéseket vonnánk le ebből a tényből, ki kell emelnünk, hogy az időjárás nem volt kedvező (augusztus első két hetében igen sokszor voltak borúsak, esősek a napok), ezért lehetséges, hogy ez a vendégszám csökkenés csak átmeneti jelenség. Erre a nyárra a mobil házak aránya elérte a kemping kapacitásának 20%-át (a jelenlegi területet kapacitását alapul véve) (1. táblázat). Változatlanul, szinte teljes kihasználtság melletti üzemeléssel. A hosszú ideig nagyon jellemző, de néhány éve már erősen csökkenő tendenciát mutató telepített (családi) sátrak aránya 5% alá esett vissza. Szintén tovább csökkent a lakókocsival nyaralók aránya, és megváltozott a lakókocsit használó vendégkör is, mégpedig úgy, hogy eltolódott az idősebb korosztály irányába. (A technikai vívmányok napjainkban már lényegesen leegyszerűsítik a lakókocsik mozgását – lásd a saját motorral felszerelt, önjáróvá tett vontatmányt – amelyek így könnyebbé és kényelmesebbé teszik az utazást az említett korosztály számára ezzel a felszereléssel.) Ugrásszerűen megnőtt viszont a lakóbusszal érkező vendégek száma. Arányuk a sátorhelyeken megközelítette a 40%-ot! Ezen a változáson belüli új elem, hogy az olasz vendégek jelentős része, eddigi szokásaitól eltérően, lakóautóra váltott át. A közlekedési eszköz megváltozásával együtt a tartózkodási jellemzők is megváltoztak. A lakóautós olasz turisták pénteki napokon érkeztek meg a kempingbe, és vasárnap késő estig maradtak. (Ezekben a hétvégi időszakokban mindig teltházassá téve a kempinget.) Gyakorlatilag a hosszú időtartamú, telepített sátras nyaralás helyett, a sokkal mobilabb eszköznek köszönhetően, valószínűleg több helyszínre is ellátogattak a nyár folyamán, viszont egy-egy helyen kevesebb időt tartózkodtak. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy az olasz turisták

magatartási szokásai változóban vannak. Itt is megfigyelhető korosztályi jellemző, lakó busszal főként a fiatal olasz családok érkezettek, általában két gyerekkel. A nyár végén, a Turizmus Panoráma BULLETIN-ben napvilágot látott új hír, amely a lakóautók eladási piacának fellendüléséről adott számot, szintén ezt a megfigyelést igazolja. A lakóautókhöz kapcsolódóan jelentőséggel bír az is, hogy nem csak mennyiségi, hanem minőségi változás is bekövetkezett. A korábbi öregebb típusokat mára új és nagyobb járművek váltották le, a legfrissebb technikai újdonságokkal felszerelve. (Az idei év slágere a lakóautók tetején elhelyezett, automatikusan felemelhető, önműködő műholdkereső tányérantenna volt.) Ez pedig azt a tényt támasztja alá, hogy a kempingeket nem az alacsony költségű turisták keresik, hanem azok a vendégek, akik a kemping által nyújtott kötetlenebb életformát kedvelik. 2008 nyara a szolgáltatásokban is hozott változásokat. Ezek közül az egyik legfontosabb, hogy elkezdődött a mosdókomplexumok átalakítása, melynek során víztakarékos csapok kerültek felszerelésre. Több helyen bevezetésre kerültek a szelektív hulladékgyűjtők. Megnövelték a kemping étel-miszerboltjának területét. Ingyenessé tették a medence használatát a kemping lakói számára. Ingyenesen használható e-pontot létesítettek, bár egyelőre csak két számítógéppel. Megszűnt a hangosbemondó, helyette plakátokon és szórólapokon tették közzé az információkat.

Ezen a nyáron a vendégkörben is jelentős változások voltak tapasztalhatók. Tovább nőtt a hazai vendégek rovására a külföldiek száma, részarányuk most már megközelíti a 40%-ot. A külföldiek között változatlanul magas létszámú német vendégek mellett szintén a szokott arányban vannak jelen a holland, a francia és a belga turisták, de az osztrák és az angol vendégek számában jelentős volt a csökkenés. Új esemény a svéd vendégek feltűnése, ráadásul rögtön egy magasabb létszámban, megközelítve a francia és a belga utazók számát. Változás történt a vendégkörben abban a tekintetben is, hogy a lengyelek és a magyarok mellett most már ott voltak a szlovákok, a csehek, és néhány bolgár, valamint orosz család is. Ebben az évben jelentősen megemelkedett a kemping magyar vendégeinek a száma, akik fele arányban mobil házak férőhelyeit vették igénybe, fele arányban pedig a lakó busszal érkezett vendégek arányát növelték, kiegészülve még egy-két további lakókocsi résztvevővel. Ez minőségi ugrásnak tekinthető a magyar vendégek esetében, mind a számukat, mind pedig a közlekedési eszközeiket illetően.

1. táblázat. A sátorhelyek és a mozgatható lakóházak kapacitásának arányai a kempingben
(Forrás: A Szerző saját szerkesztése, 2008)

	1. periódus	2. periódus	3. periódus	4. periódus
sátorhelyek (pitch)	100 %	92 %	85 %	80 %
ebből: autó + sátor	75 %	62 %	45 %	23 %
autó + lakókocsi (caravan)	20 %	22 %	26 %	17 %
lakóautó (camper)	5 %	8 %	14 %	40 %
mozgatható lakóházak (mobil homes)	0 %	8 %	15 %	20 %

3. Következtetések

Kutatásunk első célja az volt, hogy megállapítsuk, vajon a turisták által igénybe vett közlekedési eszközök megváltozása hatással volt-e a vizsgált kemping szolgáltatásainak alakulására. A válasz részben igen és részben nem. Mindenképpen hatással voltak a közlekedési eszközök abban a tekintetben, hogy méretük megnövekedése kikényszerítette a kemping belső úthálózatának és forgalmi rendjének kialakítását, mégpedig olyan módon, hogy az alkalmas legyen a nagyobb méretű járművek és szerelvények közlekedésére. Másrészt a járművek mérete megkövetelte a rendezett, beállásokra, fordulásokra is megfelelő,

valamint a jármű által elfoglalt területen túl még további kényelmes életteret biztosító sátorhelyek kialakítását. További hatás volt még a sátorhelyek szolgáltatásainak bővülése, ugyanis a lakóautók és a lakókocsik tartós működtetéséhez elengedhetetlen az áram és a vízfeltöltés biztosítása. A sátrak esetében ezek a kényelmet ugyan fokozó, de nem feltétlenül szükséges lehetőségek. A kemping általános szolgáltatásainak bővülése is köthető bizonyos mértékben a járművek változásához, lásd. pl. az autósosók méretének növelését. Nem következett be azonban az elvárható hatás a rendkívül nagyszámú kerékpár megjelenésének eredményeként, ami viszont a szolgáltatót minősíti. Nem létesítettek például kerékpárkölcsonzót, pedig számos a mobil házakban lakó vendég nem szállít magával kerékpárt, mert vagy nincs elég helye a csomagok miatt, vagy mert rontja a menetdinamikai tényezőket (és így a fogyasztást) a tetőn, vagy az autó csomagtere mögé rögzítve szállított kerékpár. Komoly figyelmetlenség a szolgáltató részéről a kerékpártárolók hiánya.

A kutatás másik célja annak megállapítása volt, hogy „követő” jellegűek vagy „előre igazodóak” a vizsgált kemping bővülő szolgáltatásai. A megfigyelés eredményei szerint a szolgáltatások többsége „követő” jellegű. A kezdeti időszak hihetetlenül magas keresleti igényét csak évek múlva követte a kemping területének bővülése. A mobil házak szolgáltatásának bevezetése szintén csak követte az igényeket – bár a folyamatos fejlesztés itt előre igazodást is magában hordoz. Követő jelleget mutatott a belső közlekedési rend kialakításának időpontja is. A vártnál jóval később került telepítésre az e-pont, pedig az információtechnológia fejlődési üteme mellett ez már évekkel ezelőtt elvárható lett volna – még akkor is, ha egy kempingben nem cél a szabadidő zárt helyiségben való eltöltése. Ugyanakkor a kemping bizonyos értelemben megelőzte a korát. Más szálláshelyekhez képest nagyon hamar elkezdte alkalmazni a környezetkímélő megoldásokat, mint az elektromos autó, vagy a napenergiával történő vízmelegítés. És végeredményben azon kívül, hogy ezek költségmegtakarító intézkedések, egyben az „előre igazodó” szolgáltatások körébe vonhatók, mivel napjainkban egyre több környezettudatos vendég válogat már ilyen kritériumok alapján is a szolgáltatók között.

Összességében megállapítható, hogy a kemping turisztikai keresletének jellemzőiben komoly változások indultak el már a harmadik peridustól fogva, a vendégek mobilitása és ezzel együtt szuverenitása jelentősen növekedett. Erre a változásra jól reagált a szálláshely üzemeltetője, mert megfelelő módon és megfelelő mértékben individualizálta a területet, azaz az egyes szálláshelyeket egymástól növényzettel elválasztotta, lehatárolta és egyéni szolgáltatásokkal látta el. Így alakult át a „sátortábor” „camping village”-é, ahol egyéni, elkülönülő, de egymásra figyelemmel lévő vendégek töltik szabadidejüket, ma már teljesen más élményekkel gazdagodva, mint a vizsgálat kezdeti időszakában.

Irodalom

- Europa Camping+Caravaning (1995), Internationaler Führer – Guide International, GeoCenter Vertrieb, München, 990. p.
- M.Á.S.T. PIAC- ÉS KÖZVÉLEMÉNYKUTATÓ TÁRSASÁG (2003) A magyar lakosság külföldi utazásai. Turizmus Bulletin 2004 (VIII. évfolyam) 2. szám, Program Plusz Kiadó, Budapest
- M.Á.S.T. PIAC- ÉS KÖZVÉLEMÉNYKUTATÓ TÁRSASÁG (2004) A magyar lakosság utazási szokásai. 2004, Turizmus Bulletin, 2005/1., Program Plusz Kiadó, Budapest
- M.Á.S.T. PIAC- ÉS KÖZVÉLEMÉNYKUTATÓ TÁRSASÁG (2005) A magyar lakosság utazási szokásai. 2005, Turizmus Bulletin, 2006/1., Program Plusz Kiadó, Budapest
- M.Á.S.T. PIAC- ÉS KÖZVÉLEMÉNYKUTATÓ TÁRSASÁG (2006) A magyar lakosság utazási szokásai. 2006, Turizmus Bulletin, 2007/1-2., Program Plusz Kiadó, Budapest
- Megnyitotta a kapuit Düsseldorfban a CARAVAN SALON 2008 vásár, Turizmus Panoráma BULLETIN, 2008/169. 2008. szeptember 1., hétfő